

- g. h.* aliquid significantibus. *g.* enim in quinta tuberculum ipsius notat cartilagine obductum. *h.* in sexta, notat posteriorem dentis sedem, quæ crassior est, magisque quam dentis radix in posteriori ora extuberat. *i.* sinum indicat, ad quem transversum ligamentum aduoluitur, quod dentem in pri-
- k. l.* ma uerterebra constringit ac continet. *k.* & l. utrinque sinus insignitur ad dentis principij radices uel latera incisus, atque anterioris secundi neruorum dorsalis medullæ paris propagines admodum exiguas transmittens. Cæterum foramen, hoc sinu & primæ uerterbræ sinu, efformatū in un-
- m. n.* decima figura m signatur. Postremo *n.* in quinta figura dentis notat mucronem.
- o. p. q. r.* Sedes dextri lateris notatur aspera, inter primæ uerterbræ superiorem sinū *N* indicatum, & inferiorem *Y* indicatum consistens, ubi foramen non peruium conspicitur.
- p. q.* Sinus dextri lateris, ad posteriorem dextri secundæ uerterbræ tuberis *c* insignitū sedem exculpus: & commune foramen uiam ue constituens, quæ secundum neruorum dorsalis medullæ coniugium in posteriora profilit. In quartæ figuræ sinistro latere *q* positum cernis, sinum hunc primæ
- r.* ceruicis uerterbræ notans. In dextro autem latere decimæ & undecimæ *r* reposui, ipsam neruorum uiam in altero latere utcumque significans.
- s. t. u. v. x. y. z.* Posterior processus, seu spina secundæ ceruicis uerterbræ, quæ etiam in decima & undecima figuris parte superiori, in septima uero inferiori est obuia.
- t. u.* Tertiæ ceruicis uerterbræ spina, quam & undecima figura ostendit. Spinæ autem huius apices in octaua & *u.* notantur, ipsa uero spina illic numero *u* indicatur.
- u. v. x. y. z.* Dextri lateris transversus secundæ ceruicis uerterbræ processus. Sinister etiam citra charactærum operam in illis figuris, quemadmodum & in decima & undecima utriusque lateris processus promptè cognoscitur.
- x. y. z.* Foramen transversum secundæ ceruicis uerterbræ processus.
- y. z. a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. x. y. z.* Transversus sinistri lateris processus, tertiæ ceruicis uerterbræ. Verum *y* internam partem, & autem externam notant. Porro octaua figura transversum dextri lateris processum his notis *z* & *8* indicat, sinistri autem lateris processum istis notis *9*, *10*.
- a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. x. y. z.* Foramen transversum tertiæ ceruicis uerterbræ processus.
- b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. x. y. z.* Dexter descendens secundæ uerterbræ processus, cuius sinus formam septima figura indicat.
- y. z. a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. x. y. z.* Dexter descendens tertiæ ceruicis uerterbræ processus, uerum *y* in nona & undecima posteriori ipsius indicat sedem. Inferior autem ipsius sedes seu sinus, sinui respondet in septima *b* insignito.
- d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. x. y. z.* Dexter ascendens tertiæ ceruicis uerterbræ processus, ac nona quidem figura ipsius tuber ostendit, quemadmodum & octaua utriusque ascendens processus tubera indicat notis *3* & *4* insignita.
- e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. x. y. z.* Sedes, quæ secundæ uerterbræ corpus deorsum porrigitur.
- g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. x. y. z.* Sedes, quæ tertiæ corporis uerterbræ corpus declinans fertur.
- u. v. x. y. z.* Superior tertiæ uerterbræ ceruicis sedes sinuata. & *u* quidem sinum indicat, *h* uero & *u* utrinque prominentè processum. atque hi etiam processus numeris *1, 2* in octaua figura insigniti cernuntur.
- l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. x. y. z.* Anterior secundæ uerterbræ corporis sedes, in qua *l* prominens indicat tuber, *u* uero & *v* utrinque depressa tuberis latera.
- 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.* Numeri characteres in octaua figura conspiciuntur, processuum tertiæ ceruicis uerterbræ numerum indicant. Quandoquidē *1, 2* notantur duæ eminentes partes superioris superficiei corporis uerterbræ. *3, 4* duo ascendentes processus. *5, 6* duo descendentes processus. *7, 8, 9, 10* transversus processus. *11* spina, cuius apices notantur *z* & *u*. uti & huius uerterbræ inferior pars *p* indicatur.
- s. t. u. v. x. y. z.* Sinus inferiorem partem foraminis constituens, quo tertium dorsalis medullæ par exilit.
- t. u. v. x. y. z.* Sinus superiorem dictam foraminis partem efformans.

Homo pulmo
num occasione
collo donatus.

VL MONVM gratia homini collum dari, hinc potissimum constat, quod id perpetuò unā cum pulmonibus deperditur. Quippe hac occasione pices (quibus & pulmones defuncti) collo destituntur. Animalibus uero, quibus Natura pulmones dedit, his quoque & collum elargita est. Asperam enim arteriam qua inspirantes aërem in pulmones ducimus, & rursus expirantes eundem efflamus, ab ore ad pulmones ferri, atque ob id inter os & pulmones spacium intercedere debebat, si quidem opportuna efflatione (quæ uocis est materia) hominem donari decuit. Nam citra asperæ arteriæ beneficium uox minime perficitur, unde etiam nō miramur, nullū animal collo carens uocem edere.

Quum

Quum itaque pulmones in thorace contineantur, & aspera arteria (quam in os desinere omnino decuit) ex pulmonibus cōsurgat, interuallum elatiorem thoracis sedem & fauces inter cedens, arteriæ illius gratia creatur. Quia uero thorax & os inuicem separantur, quantum inter utrumque interualli mediat, uia eorum efficitur, tam quæ desuper deorsum procedūt (ut dorsalis medulla & stomachus) quàm eorū quæ ab inferioribus sursum (ut aspera arteria, & multæ læues arteriæ ac uenæ) porriguntur. Homo igitur collum asperæ arteriæ gratia nanciscitur, asperam uero arteriam uocis respirationisq; causa. Quare etiam colli longitudinem homo tantam fortitus est, quanta asperæ arteriæ ad dictas modò functiones ex usu erat. Quinetiam conueniebat partes scapulis conterminas, & brachium, & cubitum, extremamq; manum, præterea & septum transversum, à dorsali medulla collum perreptante^b neruos adipisci: quocirca & propter illorum propagationem, necessum fuit in spacio inter caput & thoracem medio uerterbras reponi, quibus collum texeretur. Sunt autē humanæ ceruicis^c uerterbræ septem, quarum nunc naturam usumq; explicare contendā, à capitis colliq; motibus sumpto sermonis exordio. Non enim hīc auium quadrupedumq; quibus longa obtigerunt crura, colli usum recensere propositum est, quum nemo nō intelligat Naturā his, quod manibus destituātur, colli maxillarumq; prolixitate ad cibum assumendū prospexisse, hæcque ratione pluribus uerterbris collum illis confinxisse. Galenus itaque rarum Naturæ miraculum, ipsiusq; operum exquisitissimus interpres, in nullius partis constructione expendenda adeo eruditum solertemq; ac industrium requirit auditorem, quid in capitis motu, eiusdemq; cum duabus summis uerterbris articuloꝝ descriptione. Quid multa: tam paucos quæ in duodecimo de Vsu partium, de capitis motibus tradit, assequuturos cōtendit, ac uelut rei difficultate lectorem ita deterret, ut nemini mirum uideri debeat, me quoque hac in parte præceptoris opera penitus destitutum, ea qua licuit diligentia & Anatomes discendæ à puero, prorsus obfirmato animo ea perlegisse, ac ut Galeni sensa intelligerē, res ipsas orationi eius sedulo adhibuisse. An uero frustra negociū attentauerim, tum demum nosces, ubi didiceris me non solum quæ Galenus docere conatur percepiſſe, uerū Naturæ in articulis hīce artificium, capitisq; motus ab ipso parum rectè tradi, tandem etiam intellexisse. Galenus enim capiti duos motus ascribēs, unum in annuēdo renuēdoq; alterum in latera fieri docet. ac priore quidē intelligit, quo caput antroꝝ fleximus, inclinamus, annuimusq; ac deinde quo caput retrorsum reflectimus & reclinamus, ea prorsus functione, qua Thraces & Cretenſium plerique hac etiam ætate uidentur abnuere. Illi enim abnuentes, in posteriora caput rectè remouent, subleuant ue: non autem ut nos renuentes, id circumagunt, seu circumducunt. Cæterum altero motu, quem Galenus in latera fieri præcipit, illum subaudit, quo caput in latera inclinamus, ac uelut humeris seu scapulis aduouemus. Quod autem hæc de laterali motu, atque adeo de renuendo annuendoq; ipsius sit sententia, ex quarto de Administrandis sectionibus libro doceberis, si modò accuratè expendas, quo situ Galenus occipitis ossis^d capitula, quæ primæ uerterbræ dearticulantur, locari, assurgere, innitiq; asserit, quum in hoc illud uelatus caput agitur, & quum ex Galeni placito renuimus annuimus ue. Huiusmodi enim profectò ipsius de capitis motibus est dogma: quorum priorem, qui annuendo renuendoq; sit, secundæ ceruicis uerterbræ beneficio, aut super secundam perfici affirmat: posteriore uero motum, quo caput in latera ducitur, super primam ceruicis uerterbram fieri ait, quemadmodum cum ex pluribus Galeni locis, tum præcipue ex quarto de Administrandis sectionibus libro colligere promptissimum est. Ut enim illos libros omnium postremos scripsit, ita quoque suam sententiam & breuius & apertius in illis, quàm alias, explicuit. Num uero hoc eius placitum ueritati sit consonum, ipse nunc mecum inquirito, atq; aliter quàm Galenus capitis motus (affectu interim aliquandiu represso) cōstituito. Primum itaque, caput aut primario motu quiescente collo mouemus: aut secundo, quum scilicet caput colli motum sequitur, etiam si id in aliam partem, quàm collum mouetur, ducere coneris. Proprij capitis motus duo sunt. prior, id antroꝝ fleximus, retrorsumq; inclinamus, extendimus ue: quem motum conficis aut rigido immotoq; collo, aut collo etiam simul moto, siue id pari motu cum capite agas, siue contrario. Quamuis enim in anteriora collum ducas, caputq; necessariò collum insequatur, nihilominus tamen caput proprio motu in posteriora possis reflectere, atque leui negotio obseruare, collum caputq; proprios & priuatos in flexu reflexuq; motus obtinere. Alter proprius capitis motus, is censendus est, quo caput ita circumducimus, seu in gyrum agimus quodammodo, ut rota ad axem reuoluitur. Atque hunc motum etiam quiescente collo obibis, si modò dextra, modò sinistra uicissim intueri studueris, caput ue circumuerteris. Præsens motus capiti omnino est proprius, & collum illo destituitur. quapropter etiam quocunq; modo collum moueris, hic capitis circumactus commodè perficitur. Flexo enim collo, capiteq; cum

F 2 illo

Ceruicis uerterbræ septem.

Galenus de Capitis motibus sententia.

Lib. 12 de Vsu partium. 4. de Administrandis. diff. lib. de Ossibus, capite 8.

Alia quàm Galeni de Capitis motibus sententia.